

14 fevral Azərbaycan Televiziyanın yaradığı gündür

Eksklüziv müsahibə

Aparıcılıq söz sənətidir

"Göstərir Bakı". 1956-ci il fevralın 14-də ilk dəfə efirə çıxan Bakı Televiziya Studiyasından səslənən bu sözlər milyonların qapısını dödü, onlarla həmsöhbət oldu, xalqın siyasi və mədəni həyatında, milli-mənəvi dəyərlərinin qorunmasında, onun dilinin, ictimai həyatının inkişafında müstəsna rol oynadı. Bu gün milli televiziyanızın yaranmasından 61 il ötür. Hər gün milyonlarla insan televiziya vasitəsilə dünyanın müxtəlif yerlərində baş verən hadisələrdən xəbər tutur. Bu xəbərləri tamaşaçıya çatdırın isə televiziya işçiləridir. Bu günlərdə əməkdaşımız ömrünün 30 ilini televiziya ilə bağlayan, Azərbaycan Respublikasının əməkdar artisti Rafiq Həsimovla görüşüb söhbət etmişdir. Onunla müsahibəni oxuculara təqdim edirik:

—Rafiq müəllim, Azərbaycan televiziyanıza ilk gəldiyiniz günü xatırlayırsınız mı? Diktörələr təsadüfi seçim idi, yoxsa uşaqlıq arzusu?

—Mən Abşeron rayonunun Gündək qəsəbəsində sadə bir ailədə doğulmuşam. Qəsəbəmizdə tam orta məktəb yox idi, səkkizilik məktəbi tərifnamə ilə bitirdim. Artıq 13-14 yaşlarında kim olmaq istədiyimi də müəyyənləşdirmişdim. O zamanlar "Baharin on yeddi ani" filmindəki Ştirlits obrazı bir ideala çevrilmişdi mənim üçün. Aktyor olmaq qəti qərarım idi. Lakin atam texnikumda oxumağı məsləhət bildi. Sənədlərimi Rabitə elektrotexnikumuna verdik və müsabiqə yolu ilə qəbul olundum. 4 il oxuduqdan sonra buranı da yaxşı qiymətlərlə başa vurdum və Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində texniki şöbədə təcrübə keçdim. Elə televiziya ilə ilk tanışlığım da burdan başladı. Təcrübədən sonra hərbi xidmətə yollandım. Hərbi xidməti bitirdikdən sonra isə yenə də yoluma televiziya ilə davam etdim və videoyazı sexində operator, montajçı, texnik və s. işlədim. 1990-ci ildə televiziyanada diktör olmaq istəyənlər üçün müsabiqə elan olmuşdu. 192 nəfər müsabiqəyə qatılmışdı və aktyor, diktör və bəstəkarlardan ibarət 16 nüfuzlu münsif çox ciddi şəkildə iştirakçıların bacarıqlarını yoxlayırdı. Özümü sınadım və 192 iştirakçı içərisində seçilən 4 nəfərdən biri də mən oldum. 1 il işlədikdən sonra Bakı Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsində qıbya şöbəyə qəbul olun-

dum. Beləcə, diktörələr fəaliyyətim başladı.

—Uzun illər televiziya məkanında tək bir ad mövcud olub: Azərbaycan televiziyası. Müstəqillik əldə etdikdən sonra isə televiziyanın sayı artıdı. Sizcə, onlar özlərini doğrulda bildilərmi?

—Televiziya cəmiyyətin güzgüsüdür. Əgər birpartiyalı sistemdə bir televiziya, bir baxış bucağı, bir fikir, bir yön mövcud idisə və televiziya cəmiyyətin həyatında bu cür təzahür edirdi, 1991-ci ildə müstəqillik əldə etdikdən sonra plüralist fikirlər, müxtəlif yanaşmalar, demokratik ab-hava çoxlu sayda mətbuat orqanlarının və televiziyanın yaranmasına səbəb oldu. Əslində bu, elə dövrümüzün rəngarəngliyini göstərir və dediyim kimi cəmiyyətin həyatında baş verənlər güzgü kimi televiziyyada eks olunur. Həyat özü inkişafa cəhdən ibaretdir. Bu gün ölkəmizdə bütün sahələrdə dinamik inkişafın müşahidə olunması yaxın gələcəkdə bir çox problemlərin həlli-nə təminat verir.

—İstər mətbuatda, istərsə də ekran-efir məkanında Azərbaycan ədəbi dilinin işlənmə səviyyəsindən razısanızmı? Yaxşı diktör, yaxşı aparıcı olmaq üçün nə etmək lazımdır. Ümumiyyətlə, Azərbaycan televiziya məkanını necə görmək istərdiniz?

—Önce deyim ki, diktörələr sənəti ənənəvi sənətdir və bizim gözəl diktör nəslimiz olub. Məndən əvvəlki diktörələr hər birini özüme müəllim hesab edirəm, lakin hər bir insanın öz yolu, öz dəst-xətti olmalıdır. 2001-ci ildən mənim həm

universitet səviyyəsində, həm də müxtəlif televiziya və radiolarda pedaqoji fəaliyyətim olub. Belə ki, "Space", "Lider", "Xəzər" televiziyalarında, "Azadlıq", "BBC" radio stansiyalarında aparıcı və müxbirlərin nitqi ile məşğul olmuşam. Nə vaxtsa öyrəndiklərimi çalışmışam ki, mən də özümdən sonra gələnlərə öyrədim. Ədəbi dilimizin normalarına riayət olunmasına gelince isə deyə bilərəm ki, bunun kökündə ilk olaraq savadsızlıq, məsuliyyətsizlik, diqqətsizlik, ən əsası isə populyar olmaq istəyi, işə qeyri-peşəkar yanaşma durur. Eyni zamanda insanların kitablardan uzaq düşməsi də müəyyən rol oynayır. Nitqin formalaşmasına kömək edən ən vacib amillərdən biri mütaliədir. Mən hər zaman auditoriyalarda da bu nu deyirəm... Onu da qeyd edim ki, nitqin düzgün formalaşmasında poeziyanın böyük rolu var. Məşhur rus şairi I.Brodski deyirdi ki, poeziya nitqin ən ali formasıdır.

İkinci bir səbəb isə orta məktəblərdən qaynaqlanır. Belə ki, nitq uşaqlıqdan formalaşır və bu səbəbdən də məktəblərdə Azərbaycan dilini tədris edən müəllimlərimiz şagirdlərə dilimin qaydalarını bir az dərindən, əsaslı, köklü şəkil-də öyrətməlidirlər. Xüsusən də XX əsr poeziya və nəşr dilimiz televiziya dilinə çox yaxındır. Bütün dillerdə şivələr, ləhcələr var, o cümlədən Azərbaycan dili də bundan xali deyil. Amma televiziya dili, ədəbi danışq dili təmiz olmalıdır.

Çünki televiziyanın həyatımıza çox ciddi təsiri var. Bu da hər bir televiziya işçisindən böyük məsuliyyət tələb edir. Çox sevindici haldır ki, artıq Azərbaycan Televiziyanının nəzdində akademiya yaradılıb, yəqin ki, bu da öz bəhrələrini yaxın zamanlarda verəcək və dediyimiz problemlər əsaslı şəkildə öz həllini tapacaq. Televiziyanın özləri də bu məsələyə bir az sistemli, pesəkar yanaşmalıdır. Bu, hər şəydən əvvəl onları özlərinin xeyrinədir.

Bilirsınız, televiziya üç böyük sənətin vəhdətindən yaranıb - söz, musiqi və təsvir. Bu baxımdan mən televiziyyaya həmişə yüksək sənət məbədi kimi yanaşmış, kameralaya canlı insana baxdığım kimi baxmışam. Amma televiziya yaxım dairəsinə görə kütləvi informasiya vasitəsidir. Əvvəlcədən məlumdur ki, küt-ləvi olan ince sənətə çevriləmir. Televiziya bilik deyil, informasiya almaq üçün bir vasitədir. Bunların arasında fərq böyükdür. İlk növbədə istərdim ki, televiziyanın uşaqlara yaxşı təsir etsin. Onların düzgün formalaşmasında televiziyanın xidmətləri olsun.

çıxan hər bir kəsə ilk növbədə zövq lazımdır. Eyni zamanda hər bir daxili və zahiri xüsusiyyət məzmunu xidmət etməlidir. İnsanlar televiziyyaya inanmağa meyillidir və bu inamdan sui-istifadə etmək olmaz. Odur ki, aparıcı hər zaman anlamalıdır ki, onun tamaşaçısı ağıllı, mədəni, zövqlüdür. Deyilən hər bir söz, fikir maksimum dərəcədə mənbəyə əsaslanmalıdır. Aparıcılıq məsuliyyəti peşədir. Aparıcının dünya mədəniyyətindən, tarixin-dən, dünyada baş verən hadisələrdən xəbəri olmalıdır. Mən öz tamaşaçımı bu cür yanaşram. Bir sözə, çox arzulayardım ki, xəber proqramlarını hazırlıqlı journalistlər aparsınlar, amma diktörələr olan nitq mədəniyyətini də əzx etsinlər. Başqa janrların aparıcıları da proqramda qoyulan məsələlərdən mütəxəssis səviyyəsində olmasa da, ən azından araşdırma biləcək qədər xəbərdar olmalıdır. Müxtəlif janrlı proqramlar müxtəlif səviyyəli aparıcılar tələb edir. Diktörluğun jurnalistika ilə bağlılığı var. Mənəcə, yaxşı aparıcı yaxşıda yaza bilməlidir. Mən uzun illərdir ki, bu sənətdəyəm və əminliklə deyə bilərəm ki, qiraətçilik, aparıcılıq yüksək, həmişə inkişafda olan, zirvəsi əlçatmaz bir söz sənətidir. Söz isə hər şeyi dəqiqliklə göstərən bir güzgündür və onun yeganə sevdiyi bir şey var-səmimiyyət! Nə qədər səmimi olsan, söz səni o qədər ucaldacaq.

Bilirsınız, televiziya üç böyük sənətin vəhdətindən yaranıb - söz, musiqi və təsvir. Bu baxımdan mən televiziyyaya həmişə yüksək sənət məbədi kimi yanaşmış, kameralaya canlı insana baxdığım kimi baxmışam. Amma televiziya yaxım dairəsinə görə kütləvi informasiya vasitəsidir. Əvvəlcədən məlumdur ki, küt-ləvi olan ince sənətə çevriləmir. Televiziya bilik deyil, informasiya almaq üçün bir vasitədir. Bunların arasında fərq böyükdür. İlk növbədə istərdim ki, televiziyanın uşaqlara yaxşı təsir etsin.

Onların düzgün formalaşmasında televiziyanın xidmətləri olsun.

—Rafiq müəllim, siz həm də rejissor, ssenarist, tərcüməçisiniz. Bu barədə nə deyə bilərsiniz?

—1990-ci ildə diktör kimi fəaliyyətə başlayandan bir qədər sonra müəllif proqramları hazırladım, daha sonra film çəkmək istəyi baş qaldırdı. Ssenari müəllifi və rejissor olduğunu 20-yə yaxın filmim var.

Bədii ədəbiyyatı çox sevdiyimdən vaxt olduqca qəlbimə, düşüncəmə yaxın biliyim yazıçılarından tərcümələr edirəm. İndiyədək Nobel mükafatı laureatları Herman Hesse, Xorxe Luis Borges və Česlav Milosun bəzi əsərlərini dilimizə çevirmişəm.

—Bilirik ki, siz həm də "Xalq Əmanəti" layihəsinin rəhbərisiniz...

—“Xalq Əmanəti” “Xalq Bank”ın həyata keçirdiyi xeyirxah bir layihədir. Layihədə görkəmli elm, incəsənət, ədəbiyyat nümayəndələrimizin əsərləri yüksək poliqrafik ustalıqla, üç dilde — Azərbaycan, ingilis və rus dillərdə, böyük tırajlə cap olunaraq dünya muzeylərinə, səfirliliklərə, kitabxanalara, tədris ocaqlarımıza hədiyyə olunur ki, bu da mədəniyyətimizin təbliği baxımdan çox önemlidir. Hami kimi, mənim də arzularım var. Televiziyyada müəllif proqramları, səyahət proqramları hazırlanmaq, filmlər çəkmək istərdim, sağlıq olsun!

—Biz də milli televiziyanızın yaranması günü münasibətə sizi bir dəha təbrik edir, çoxlu tamaşaçı rəğbəti arzulayıraq.

—Çox sağlam olun! Müsahibəni apardı: Mehpara ƏLİYEVA, “Respublika”.